

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	D
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Crèdits	2,4 de presencials (60 hores) 3,6 de no presencials (90 hores) 6 de totals (150 hores).
Grup	Grup 1, 2S (Campus Extens)
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Joan Carles Oliver Torelló joancarles.oliver@uib.es	15:00	16:00	Dimarts	01/09/2016	01/09/2017	AB11

Contextualització

L'assignatura 20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic és una optativa del **Mòdul 2: Coneixements sobre la Història, els mètodes i els problemes actuals de la conservació, dels criteris de la restauració, de la gestió, de la tutela i de la difusió del Patrimoni Historicoartístic** del pla d'estudis del Títol de grau d'Història de l'Art.

Aquesta assignatura està encaminada a dotar a l'historiador de l'art d'una base teòrica, metodològica i, eminentment pràctica, que li permeti analitzar el Patrimoni arquitectònic com objecte d'investigació, a més d'introduir-se en l'elaboració d'estudis previs als processos d'intervenció, conservació i restauració d'edificis històrics.

S'aprofundirà en les tècniques de documentació per conèixer la realitat material i artística, la història de la construcció, les tipologies històriques i la relació amb l'entorn.

Requisits

Recomanables

Haver cursat i superat les següents assignatures:

20252 - Lectura i Anàlisi de l'Art i l'Arquitectura.

20259 - Conceptes, Desenvolupament i Característiques del Patrimoni Cultural.

20264 - Materials, Procediments i Tècniques Artístiques i Arquitectòniques.

Competències

La matèria té el propòsit de contribuir a l'adquisició de les competències que s'indiquen a continuació, les quals formen part del conjunt de competències establertes en el pla d'estudis del Títol de grau d'Història de l'Art:

Específiques

- * CE-10. Competències aplicades i professionals (saber fer). Coneixement sobre la història i les problemàtiques actuals de la conservació, criteris de restauració i gestió del patrimoni historicoartístic i cultural.
- * CE-12. Competències aplicades i professionals (saber fer). Coneixements sobre documentació, composició de materials i tècniques constructives dels béns artístics mobles i immobles.

Genèriques

- * CB-2. Saber aplicar els coneixements de la Història de l'Art al seu treball o vocació d'una forma professional i posseir les competències que solen demostrar-se mitjançant l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de l'àrea d'estudi.
- * CB-5. Desenvolupar les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Els continguts de Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic es desenvolupen al voltant dels següents eixos:

- El paper del patrimoni arquitectònic en la configuració de la ciutat i del territori.
- La relació naturalesa i ciutat des de Grècia.
- Les connexions entre el llegat immoble i el moble.
- Les tècniques de coneixement i investigació: la diversitat d'aportacions documentals. L'ús de l'estratigrafia vertical: antecedents i sistema d'aplicació. Comprovacions i resultats. El dossier i la memòria.

Continguts temàtics

1. El Patrimoni arquitectònic
Conceptes. Arquitectura i construcció. Els agents actius en la intervenció i el paper de la Història de l'Art. Legislació específica.
2. Els conjunts històrics
Intervenció, conservació i restauració.
3. L'arquitectura com a contenidor
Els béns mobles.
4. Tècniques de coneixement i investigació

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	D
Idioma	Català

La diversitat d'aportacions documentals. L'ús de l'estratigrafia vertical: antecedents i sistema d'aplicació. Comprovacions i resultats. El dossier, la memòria i d'altres documents.

Metodologia docent

En aquest apartat es descriuen les activitats de treball presencial i no presencial (o autònom) previstes a l'assignatura amb l'objecte de poder desenvolupar els continguts i avaluar les competències establertes anteriorment.

Amb el propòsit d'afavorir l'autonomia i el treball personal de l'alumnat, l'assignatura forma part del projecte Campus Extens, centrat en l'ensenyament flexible i a distància, el qual incorpora l'ús de la telemàtica a la docència universitària. Mitjançant la plataforma de teleeducació, l'alumne tindrà a la seva disposició una comunicació en línia i a distància amb el professor, un calendari amb notícies d'interès, documents electrònics, enllaços a Internet i propostes de pràctiques de treball autònom i individual.

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	Mitjançant el mètode expositiu, els professors establiran els fonaments teòrics dels blocs temàtics que componen la matèria. A més, es donarà informació de tipus bibliogràfic per a cada tema, sobre el mètode de treball i el material que haurà d'utilitzar l'alumnat per preparar de forma autònoma els continguts.	36
Seminaris i tallers	Seminaris i tallers	Grup mitjà (M)	Sessions monogràfiques supervisades pels professors amb participació compartida: professors, estudiants, experts... La major part d'aquestes activitats es desenvoluparan fora de l'aula: lectura de paraments, anàlisi d'edificis... L'assistència als seminaris és obligatòria, només es pot faltar a un 10% d'aquestes activitats. Es realitzarà un control de l'assistència a través de llistes.	8
Classes pràctiques	Classes pràctiques	Grup mitjà (M)	Aplicació dels coneixements obtinguts mitjançant activitats dirigides: lectures, material audiovisual, sortides de camp...	10
Classes pràctiques	Exposició de l'informe historicoartístic	Grup mitjà (M)	Es dedicarà una sessió a exposar i analitzar en grup els treballs realitzats	2
Tutories ECTS	Tutories	Grup petit (P)	Activitats d'orientació, seguiment i avaluació del procés d'aprenentatge d'un grup reduït d'estudiants amb atenció personalitzada per part del professor.	4

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Estudi teòric i preparació de les proves avaluatives	Preparació i assimilació de la matèria. L'alumne ha de descarregar-se i analitzar els materials en format pdf i altres de la pàgina de Campus Extens en les dates de publicació.	15
Estudi i treball autònom individual	Lectura obligatòria 1 i 2	El títol de les 2 lectures obligatòries es concretarà el primer dia de curs. L'alumnat haurà de sintetitzar el text com a part del desenvolupament del temari. Aquests continguts podran ser validats en l'examen final.	15
Estudi i treball autònom individual	Memòria de pràctiques	L'alumnat elaborarà una memòria de les activitats desenvolupades als Seminaris i tallers realitzats al llarg del semestre. L'extensió aproximada serà de 10 fulls.	10
Estudi i treball autònom individual	Preparació dels temes	Després de l'exposició per part del professor a les classes magistrals, l'alumnat haurà d'aprofundir en la matèria. Per facilitar aquesta tasca, s'indicarà, per a cada tema, la bibliografia que s'ha de consultar.	20
Estudi i treball autònom en grup	Informe historicoartístic	Elaboració d'un esborrany d'informe historicoartístic d'un element del Patrimoni arquitectònic de les Illes Balears. En aquest document, es posaran en pràctica els coneixements, habilitats i procediments exposats a les classes magistrals, pràctiques i seminaris/tallers. Es disposarà de materials facilitats pel professor, com per exemple guions, i del seu assessorament en les tutories previstes. L'extensió màxima serà de 10 fulls, sense comptar les fotografies i materials gràfics incorporats.	30

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Els continguts i les competències establertes seran valorats mitjançant l'aplicació d'una sèrie de procediments d'avaluació. A la taula del present apartat es descriu per a cada procediment d'avaluació, la tipologia, els criteris i el seu pes en la qualificació de l'assignatura.

És condició necessària per superar l'assignatura (Reglament Acadèmic, 10959 Acord Normatiu de dia 18 de març de 2014, article 26.7) l'obtenció d'una **qualificació mínima de 4 sobre 10 a l'examen final**.

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	D
Idioma	Català

Classes magistrals

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Mitjançant el mètode expositiu, els professors establiran els fonaments teòrics dels blocs temàtics que componen la matèria. A més, es donarà informació de tipus bibliogràfic per a cada tema, sobre el mètode de treball i el material que haurà d'utilitzar l'alumnat per preparar de forma autònoma els continguts.
Criteris d'avaluació	Prova escrita final, a base de preguntes de desenvolupament
Percentatge de la qualificació final: 50%	

Seminaris i tallers

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Altres procediments (no recuperable)
Descripció	Sessions monogràfiques supervisades pels professors amb participació compartida: professors, estudiants, experts... La major part d'aquestes activitats es desenvoluparan fora de l'aula: lectura de paraments, anàlisi d'edificis... L'assistència als seminaris és obligatòria, només es pot faltar a un 10% d'aquestes activitats. Es realitzarà un control de l'assistència a través de llistes.
Criteris d'avaluació	Participació activa de l'alumnat. Memòria de pràctiques
Percentatge de la qualificació final: 15%	

Classes pràctiques

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Aplicació dels coneixements obtinguts mitjançant activitats dirigides: lectures, material audiovisual, sortides de camp...
Criteris d'avaluació	Participació activa de l'alumnat. Memòria de pràctiques
Percentatge de la qualificació final: 15%	

Exposició de l'informe historicoartístic

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Proves orals (recuperable)
Descripció	Es dedicarà una sessió a exposar i analitzar en grup els treballs realitzats
Criteris d'avaluació	Lliurament per escrit. Exposició a l'aula i comentari raonat.
Percentatge de la qualificació final: 20%	

Recursos, bibliografia i documentació complementària

La bibliografia incorporada a la guia docent és una orientació, que es veurà completada al llarg de les sessions teòriques.

Bibliografia bàsica

BOATO, Anna, *L'archeologia in architettura. Misurazioni, stratigrafie, datazioni, restauro*, Venezia, Marsilio, 2008.

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	D
Idioma	Català

BELTRAMO, Silvia, *Stratigrafia dell'architettura e ricerca storica*, Roma, Carocci, 2009.
 BIEL IBÁÑEZ, Mª Pilar; HERNÁNDEZ MARTÍNEZ, Ascensión, *Lecciones de los maestros. Aproximación histórico-crítica a los grandes historiadores de la arquitectura española*, Actas del seminario celebrado en Zaragoza del 26 al 28 de noviembre de 2009, Zaragoza, Institución Fernando el Católico, 2011.
 GARCÍA CUETOS, María Pilar, *Humilde condición. El patrimonio cultural y la conservación de su autenticidad*, Gijón, Ediciones Trea, 2009.

Bibliografia complementària

ALMAGRO GORBEA, Antonio, *Levantamiento arquitectónico*, Granada, Universidad de Granada, 2004.
 ALONSO ÁLVAREZ, Raquel, "Morbus Aedificandi: algunos aspectos de la construcción en la Edad Media", *Edades. Revista de historia*, 9, 2001, 57-76.
 ARCE SAINZ, Fernando, "Historia de arte, arqueología de la arquitectura y el telescopio de Galileo", *Arqueología de la Arquitectura*, 6, 2009, 21-29.
 ARÓSTEGUI, J., *La investigación histórica. Teoría y método*, Barcelona, Crítica, 1995.
 AZKARATE, Agustín, "La Arqueología de la Arquitectura en el siglo XXI", *Arqueología de la Arquitectura*, 5, 2008, 11-14.
 BANGO TORVISO, Isidro B., "Crisis de una historia del arte medieval a partir de la teoría de los estilos: la problemática de la Alta Edad Media", *Revisión del Arte Medieval en Euskal Herria*, Cuadernos de la Sección de Artes Plásticas y Monumentales, 15, 1996, 15-28.
 BERMÚDEZ, Alejandro; VIANNEY, Joan; GIRALT, Adelina, *Intervención en el patrimonio cultural*, Madrid, Síntesis, 2004.
 BORK, Robert; CLARK, William W.; McGEHHE, Abby (ed.), *New approaches to Medieval architecture*, Farnham, AVISTA, Studies in the History of Medieval Technology, Science and Art, Ashgate, 2011.
 BOTO VARELA, Gerardo, "Morfogénesis espacial de las primeras arquitecturas de San Isidoro. Vestigios de la memoria dinástica leonesa", a *Siete maravillas del Románico Español*, Aguilar de Campoo, 2009, 151-191.
 BOTO VARELA, Gerardo; MARTÍNEZ TEJERA, Artemio M., "Historiar la Arquitectura medieval. Intersecciones epistemológicas de la Historia del Arte y la Arqueología de la Arquitectura", *Arqueología de la Arquitectura*, 7, 2010, 263-275.
 BROGIOLO, Gian Pietro, *Archeologia dell'edilizia storica*, Como, 1988.
 BROGIOLO, Gian Pietro, "L'analisi stratigrafica: un metodo per la lettura delle modificazioni architettoniche", *Abacus*, 1, 1988, 19-28.
 BROGIOLO, Gian Pietro, "Arqueología estratigráfica y restauración", *Informes de la Construcción*, 435, 1995, 31-36.
 BROGIOLO, Gian Pietro, "L'archeologia dell'architettura in Italia nell'ultimo quinquennio (1997-2001)", *Arqueología de la arquitectura*, 1, 2002, 19-28.
 CABALLERO ZOREDA, Luis, "El método arqueológico en la comprensión del edificio (sustrato y estructura)", a *Curso de Mecánica y Tecnología de los Edificios Antiguos*, Madrid, Servicio de Publicaciones del Colegio Oficial de Arquitectos de Madrid, 1986, 13-58.
 CABALLERO ZOREDA, Luis, "Método para el análisis estratigráfico de construcciones históricas o Lectura de paramentos", *Informes de la Construcción*, 435, 1995, 37-46.
 CABALLERO ZOREDA, Luis, "En torno a algunas experiencias de lectura arqueológica de edificios", *Quaderns científics i tècnics*, 9, 1997, 307-324.
 CABALLERO ZOREDA, Luis, "Edificio Histórico y Arqueología: un compromiso entre exigencias, responsabilidad y formación", *Arqueología de la Arquitectura*, 6, 2009, 11-19.
 CABALLERO ZOREDA, Luis; ARCE SAINZ, Fernando, "Producción decorativa y estratigrafía", a CABALLERO ZOREDA, Luis; MATEOS, P., *Escultura decorativa tardorromana y altomedieval en la Península Ibérica*, Anejo del Archivo Español de Arqueología, 41, 2006, 233-274.
 CABALLERO ZOREDA, Luis; ESCRIBANO, C. (ed.), *Actas del Congreso de Arqueología de la arquitectura: el método arqueológico aplicado al proceso de estudio y de intervención en edificios históricos*, Burgos, 1996.

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	D
Idioma	Català

- CABALLERO ZOREDA, Luis; FERNÁNDEZ MIER, M., "Análisis Arqueológico de construcciones históricas en España. Estado de la cuestión", *Archeologia dell'architettura*, 2, 1997, 147-158.
- CARBONARA, Giovanni, *Avvicinamento al restauro. Teoria, storia, monumenti*, Napoli, Liguori Editore, 2006.
- CASTILLO OREJA, Miguel Ángel (ed.), *Centros históricos y conservación del patrimonio*, Madrid, Fundación Argentaria-Visor, 1998.
- D. A., *Monumentos y proyecto : Jornadas sobre Criterios de Intervención en el Patrimonio Arquitectónico*, Madrid del 19 al 23 de octubre de 1987, Madrid, Ministerio de Cultura, Instituto de Conservación y Restauración de Bienes Culturales, 1990.
- D. A., *Seminari d'Estudis Històrics 2007: Arqueologia de l'Arquitectura*, Palma de Mallorca, Societat Arqueològica Lul·liana, 2008.
- FONTENLA SAN JUAN, Concha, "El historiador del arte ante una actuación en el patrimonio construido", a *El historiador del arte, hoy*, Actas, Simposio CEHA, Soria, CajaDuero, 1997, 165-173.
- FROMMEL, Sabine, *Dossier: Méthodes en histoire de l'architecture, Les Cahiers de la recherche architecturale et urbaine*, 9/10, Paris, Centre des monuments nationaux - Monum, Éditions du Patrimoine, 2002.
- GARCÍA CUETOS, María Pilar, "El Historiador del Arte ante el proceso de Restauración Monumental", *Liño: Revista anual de historia del arte*, 7, 1987, 203-216.
- GARCÍA CUETOS, María Pilar, "Alejandro Ferrant y Manuel Gómez-Moreno: aplicación del método científico del CEH a la restauración monumental", *Loggia: arquitectura y restauración*, 21, 2008, 8-25.
- GARCÍA GRANADOS, Juan Antonio, "Historia del Arte y Arqueología: a propósito de arquitectura", a *Coloquio hispano-italiano de arqueología medieval: Colloquio hispano-italiano di archeologia medievale*, Granada, Patronato de La Alhambra y Generalife, 1992, 61-82.
- GÓMEZ ROBLES, Lucía, "Los valores del monumento restaurado. Una aproximación a la restauración científica", *Revista ph*, 75, 2010, 80-93.
- GONZÁLEZ MORENO-NAVARRO, Antoni (ed.), *Ceràmica medieval catalana : El monument, document*, Barcelona, Diputació, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local, 1997.
- GONZÁLEZ MORENO-NAVARRO, Antoni, *La restauració objectiva: mètode SCCM de restauració monumental*, Memòria SPAL 1993-1998, 2 vol., Barcelona, Diputació de Barcelona, Àrea de Cooperació, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local, 1999.
- GONZÁLEZ VARAS, Ignacio, *Conservación de bienes culturales: teorías, historia, principios y normas*, Madrid, Cátedra, 2000.
- GRACIANI, Amparo (ed.), *La técnica de la arquitectura medieval*, Sevilla, Universidad de Sevilla, 2001.
- HARRIS, Edward C., *Principios de estratigrafía arqueológica*, Barcelona, Crítica, 1991 (1979).
- HENARES, Ignacio, "La Historia del arte como instrumento operativo en la gestión y protección del patrimonio", a CASTILLO OREJA, Miguel Ángel (ed.), *Centros históricos y conservación del patrimonio*, Madrid, Fundación Argentaria-Visor, 1998, 79-91.
- KIMPEL, Dieter, "Le développement de la taille en serie dans l'architecture médiévale et son rôle dans l'histoire économique", *Bulletin Monumental*, 135, 1977, 195-222.
- KIMPEL, Dieter; SUCKALE, Robert, *L'architecture gothique en France 1130-1270*, Paris, 1990.
- LACUESTA CONTRERAS, Raquel, "Inventarios, catálogos y planes especiales de protección del patrimonio histórico, arquitectónico y ambiental", a GONZÁLEZ, Antoni (ed.), *Conservació preventiva: última etapa*. Memòria SPAL 1999-2001, Barcelona, Diputació de Barcelona, Servei de Patrimoni Arquitectònic Local, 2006, 241-273.
- MARCONI, Paolo, *Il recupero della bellezza*, Milano, Skira, 2005.
- MINGARRO MARTÍN, Francisco (ed.), *Degradación y conservación del patrimonio arquitectónico*, Madrid, Complutense, 1996.
- MORATA SOCÍAS, José, "La historia de la casa y el patrimonio histórico", a *El historiador del arte, hoy*, Actas, Simposio CEHA, Soria, CajaDuero, 1997, 185-192.
- PARENTI, Roberto, "Historia, importancia y aplicaciones del método de lectura de paramentos", *Informes de la Construcción*, 435, 1995, 19-29.

Any acadèmic	2016-17
Assignatura	20282 - Lectura i Anàlisi del Patrimoni Arquitectònic
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	D
Idioma	Català

PIEROTTI, P.; QUIRÓS, Juan Antonio, "Archeologia dell'architettura e storia dell'architettura: due disciplini a confronto", a *Atti del II Congresso Nazionale di Archeologia Medievale, Brescia*, 377-380, 2000.

QUIRÓS CASTILLO, Juan Antonio, "La Arqueología de la Arquitectura y la Arqueología Medieval (por qué hacer Historia a partir del registro arquitectónico de época medieval)", a MOLINA MOLINA, Ángel Luis; EIROA RODRÍGUEZ, Jorge Alejandro, *Tendencias actuales de arqueología medieval*, 2007, 23-58.

QUIRÓS, Juan Antonio, "Arqueología de la Arquitectura en España", *Arqueología de la Arquitectura*, 1, 2002, 27-38.

SÁNCHEZ ZUFIAURRE, Leandro, *Técnicas constructivas medievales. Erdi aroko eraikuntza teknikak*, Universidad del País Vasco, 2008.

SORALUCE BLOND, José Ramón, *Historia de la Arquitectura restaurada: de la Antigüedad a la Edad Media*, A Coruña, Universidade da Coruña, Servizo de Publicacións, 2008.

SORALUCE BLOND, José Ramon, *Historia de la arquitectura restaurada: Del Renacimiento al Movimiento Moderno*, A Coruña, Universidade da Coruña. Servizo de Publicacións, 2010.

TUGORES TRUYOL, Francesca, "La consideració envers les pàtines històriques en la història de la restauració monumental a Mallorca", a *Pàtines i acabats històrics de la pedra mallorquina*, Palma, Consell de Mallorca. Departament de Cultura i Patrimoni, 2011, 95-105.

Altres recursos

Mitjançant la plataforma Campus Extens, l'alumnat tendrà a la seva disposició una sèrie de recursos d'interès per a la seva formació, com per exemple documents electrònics sobre la matèria elaborats pel professorat responsable de l'assignatura i enllaços a Internet.

